

nalib⁹ rosis flatu zephiri tepētis. i. calentis. si auster nebulosus spiret. i. flare in cepe
 rit infanū. i. insane iam decus rosarū abeat spinis. i. recedat de spinis. Tertius exēplū
 est de mari tale. Quando mare non agitur ventis apparet tranquillū. sed ventis
 agitatū efficitur tēpestuosus. ecce mutabilitas maris. unde dicit in littera. Sepe ma
 re radiat. i. splēdet tranquillo sereno. i. serena trāquillitate immotis. i. nō motis flucti
 b⁹ sepe aquilo cōcitāt. i.
 pnoceat furentes pcel
 las. i. tempestates verso
 equore. i. moto mari.
 Tūc hortatur pbia ne
 credam⁹ bonis fortune
 dicens. Si mūdō cōstat
 idest pmanet sua forma
 rata ut ex dictis patet. et
 si mūdus variat tantas
 vices. i. alternationes.
 tūc crede caducis. i. trā
 sitorijs fortunis hoīs. i.
 noli credere. et loquitur
 ironice. debet em̄ intel
 ligi p contrariū crede. i.
 noli credere bonis fuga
 cibus qualia sunt bona fortune quod patet ex hoc. quia constat. i. manifestum est et
 est positum idest stabilitum eterna lege. i. diuina lege ut nihil genitum constet. i. im
 mutabiliter permaneat. Nota q³ poete attribuit soli quadrigas que dicitur a nu
 mero quatuor equorū. Poete em̄ fingunt cursū solis trahi quatuor equis propter
 quatuor diuersitates solis. Nā sol cū oritur est rubens. hora tertia splendens. hora
 meridiei feruē. sed hora vespertina est tepēs. Lūe vero attribuit bigā ppter duas
 pprietates lune. nā luna virtualiter est frigida et humida. Nota circa hoc q³ dicit
 crede fortunis bonis. Sene. d. in li. de cōsolatōe filij elye. Plurē ego fortunē credidi
 que cū me cū videretur pacē agere oīa quecūq³ in me indulgētissime cōferebat pe
 cuniā. honores. gratiā. eo loco posui unde posset sine motu meo repetere. Interual
 lus magnū inter me et ipam habui itaq³ nec illa abstulit nec emisit. Memine aduersa
 fortuna cōminuit nisi quē secunda decepit. Fortuna fortes metuit. ignavos expandit.
 opes auferre potest. aim aut subripere non potest. Nota q³ pbia bona fortune ap
 pellat caduca. q³ dicit Seneca. lxxviii. eplā. Omnia ista in que fortuna dñius exercet
 sua sunt sicut pecunie. honores imbecilla sunt. fluida mortalia sunt. et passiones incer
 te. Nota dicit nullū genitum esse constans dicit Seneca eplā preallegata. Oīa
 mortalia minuitur. cadunt. deferuntur. decrescūt. exhauriuntur. itaq³ in illis in for
 te causa incerta inēq³litas est diuinorū aut vna natura ē. Prosa. iiii. secūdi libri.
 Am ego vera inquā. Idec est quarta pbia hui⁹ secūdi in qua pbia pbat
 hoc. non esse conquerendū de fortuna ppter presentia bona que sibi
 dereliquit. et primo hoc. confitetur fuisse felicem deplāgens presentes
 infelicitatem. secundo pbia ostendit ipsum esse felicem in presenti ibi.
 Sed q³ in dī. ergo bo. pbia nutrit oīm virtutū tu cōmemoras vera nec possis in

Spirat insanus nebulosus auster Jam
 spinis abeat decus. Sepe tranquillo
 radiat sereno. Immotis mare fluctibus
 Sepe feruentes aquillo pcellas. Ver
 so concitat equore. Rara si constat sua
 forma mundo. Si tantas variat vices
 Crede fortunis hoim caducis. Bonis
 crede fugacibus. Eōstat eterna positū
 q³ lege est. At constat genitum nihil.

Prosa quarta libri secundi.

ficiari. i. negare velocissimum cursum. i. recessum mee pspertatis. sed hoc est q³ co
 quit. i. anxiat vehementer me recolentē pteritā pspertatē. nam in oī aduersitate for
 tune infelicitissimū genus infortunij est fuisse felicē et iam nō esse. Nota pbia dicit
 nutrit oīm virtutū. q³ oīs virtus cōsistit in medio mediū nō attingitur nisi recta ra
 tione que recta ratio est sapientie et pbie. Item cū pbia diuidatur in praticā et specu

Am ego vera inquā cōmemo
 ras. Virtutū oīmū nutrit nec
 inficiari possum pspertatis mee
 velocissimū cursū. sed hoc est quod re
 colentes vehementer coquit. Nam in oī
 aduersitate fortunē infelicitissimū gen⁹ est
 fortunū fuisse felicē. P. Sed quid tu
 inquit false opinionis supplicū luis. id
 rebus iure imputare nō possis. Nā si te
 hoc inane nomē fortune felicitatis mo
 uet quāplurimis maximisq³ abundes
 mecum reputes licet. Igitur quid in oī
 fortune tue censu preciosissimū posside
 bas: id tibi diuinitus illesū adhuc iuiola
 tūq³ seruat. Poteris ne meliora queq³
 retinēs de ifortunio iure causari. Atqui
 viget incolumis illd pciōssimū hūani
 generis decus Symach⁹ socer: et quod
 vite precio non segnis emerēs.

tuna nūq³ resperit q³ quos deseruit. Idē dī. in li. de cōsolatōe filij elye. Tūc h
 bonū assidua infelicitas q³ illos indurat quos verat. Infortunū aut discōtinuū est
 cū aliq³ mutatur de aduersitate in pspertatē. et iterū de pspertate in aduersitate
 et tale est infelicitissimū gen⁹. q³ sepe deicit hoīem in vespertatē. vñ samariē. al. pau
 henri. Bona pspertitas vbi nūc es. nūc mea versa ē In luti citbara sit lacrimosa
 lira. o mala dulcedo subito q³ sumpta venenas. q³ vere cōpēlas mellea felle graui. S
 quid tu ingt false opinionis. Idec pbia ostēdit bo. in pnti esse felicē ppter mēta bo
 na q³ adhuc possidēs. scō pbat felicitatē fortuitā nulli posse totalitē euenire. Tertio p
 bat verā felicitatē in bonis fortunis nō cōsistere. secūda ibi. q³ est em̄. tertia ibi. at
 q³ ut agnoscas. primo ponit pbia q³ nō debet q³ulari bo. de infortunio cū habūdet
 adhuc pluribus bonis. et illa pbia enūerat. secūdo ipā cōsolat cū ibi. Cū igit. d. pūo

latinā ipā includit pru
 dentia que est recta ra
 tio agibilis. ex. vi. et bi.
 prudentia aut colligata
 est oīb⁹ virtutib⁹ ex eo
 dē. vi. ppter ea pbia vi
 citur nutrit oīm virtutū
 Nota q³ fcordatio pte
 rite felicitatis cogit bo
 minē. ideo. d. Sene. lxx
 eplā. Illud agamus ut
 locūda nobis fiat amī
 sor recordatio. hoc aut
 cōtigit cū aim⁹ pparat⁹
 est ad amissionem eorū.
 Nota q³ duplex ē infor
 tunū quoddā cōtinuū
 aliud interpolatū siue
 discōtinuū. primū infor
 tunū est infelix. scō est
 ifelicitissimū. Infortunū
 em̄ cōtinuū ex cōsuetu
 dine min⁹ nocet. q³ dī.
 Sene. in li. de trāglita
 te ai. Tollerabilius est
 bona nō acgrere q³ acq
 sita amittere. ideoq³ le
 tiores videbis quos for

Arguing at Seneca

Bo. q. tu luis. i. patiaris supplicium false opinionis illud non potest iure imputare rebus. nam si mouet te inane nomen fortuite felicitatis. licet. i. licitum est ut tu re-
putes. i. cōputes mecum q̄ plurimis. q̄ p et maximis bonis habundes. si igitur illud bonū tibi seruat diuinitus illesus et inuolatus q̄d tū possidebas p̄ciosissimū in oī
censu. i. thesauro tūe fortune poteris ne retinēs queq̄ meliora iure causari. i. cōque-
ri d̄ infortunio. q. d. nō
Tunc enī erat bona ei⁹
atq̄ p̄ certe illud p̄e-
ciosissimū decus hūa-
ni generis. sc̄z symachus
focer tu⁹ iste uiuit inco-
lumis. i. sanis q̄d inq̄
decus nō segnis. i. non
tard⁹ emerēs p̄cio vite
q. d. tu tū diligēs q̄d
taq̄ tuā p̄ eo exponeres
Symachus vir totus fa-
ctus ex sapientia et vir-
tutibus. ille securus sua-
rū iniuriarū ingemescit
de tuis iniurijs. uiuit
vros tua modesta inge-
nio p̄cellens pudore pu-
dicitie. vt includat breuiter omnes vites. i. virtutes eius. ipsa est similis patri suo
sc̄z Symacho et ipsa existens exosa huius vite tantū tibi seruat sp̄m. i. ipsa tantū vi-
uit p̄pter te in quo vno ego cōcedo tuā felicitatē minui q̄ vros tua tabescit. i. trista-
tur lacrimis et dolore desiderio tui quid dicā liberos tuos cōsulares quorū specimē
i. similitudo ingenij paterni. i. tui vel auici. i. auī ipsorū. sc̄z symachi qui fuit auis ipo-
rū ex p̄te matris elucet. vt i. id etatis pueris. quasi diceret liberi tui sunt similes patri
et auo ipsorum in prudentia inquantum etas permittit. Notandum sicut infe-
rius probabitur q̄ in rebus fortuitis non potest consistere vera felicitas. Ideo illi
qui adceptione talium rerum felices se existimabant et ex amissione earum infelices
falsa opinione decipiebantur. et licet in opinione eorum sic esset non tamen erat in
re. ideo dicit p̄bia ad boe. q. tu false opinionis supplicium luis id rebus imputare nō
potes. Nota supplicij false opinionis est in animo non in re. vnde Sene. xvij.
epistola. Multis parasse diuicias non fuit finis miseriarum sed mutatio diuiciarū
Nec hoc miror. non enim in rebus est viciū sed in animo. sepius enī opinione q̄
re laboramus ergo infortunium Boecij non erat imputandū rebus quia non erat
sed imputandum fuit sue false opinioni. Nota q̄ philosophia ostendit presen-
tem felicitatem in tribus consistere. sc̄z in amicis. in vros pudica. et filiorum suorum
prudentia. Primo enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam amicus est p̄cio-
sissimū genus diuiciarū ex octaua prosa huius secundi. et Aristoteles nono ethi-
corum. Nemo eligit vīnere sine amicis habens reliqua bona. et secundum tiliū
in libro de amicitia. Qui amicitiam tollit de mundo solem tollere videtur. et Sene-
ca in de remedijs fortuitorum. Nihil est p̄cius q̄ amicos non habere si

amicū perdidisti alij q̄rē tibi est queras vbi inuenies quere inter artes liberales inter
recta et honesta officia quere in laboribus. ad mensam ista res non queritur. Secū-
do requiritur ad felicitatē pollicia vros pudica q̄ vera est. vñ Sene. in de remedijs
fortuitorū. Multe inter p̄bas matrimonialis ordinis ceperūt esse exēpla meretricu-
larū q̄ multas ex cōiugib⁹ optimis pessimas videm⁹. ex diligentissimis dissolutissimas

Cū igitur precipua sit mortalib⁹ vite
cura retinende. o te si tua bona cogno-
scas felicem cui suppetunt etiam nunc:
que vita nemo dubitat esse cariora. qua-
re sicca iam lacrimas nondū est adunū
omnis exosa fortuna. Nec tibi nimum
valida tempestas incubuit. quoniam te
naces herent anchorē. que nec presentis
solamen nec futuri spem temporis abes-
se paciantur. boecius. et hereant inquā
precor. illis namq̄ manētibus vt cūq̄
se se habeant humane enatabimus. sed
quātū decus ornamentis nostris decel-
serit vides. P. Et illa. promouimus
inquit aliquātulū si te nondū totius tue
sortis piget. Sed delicias tuas ferre nō
possum qui abesse aliquid tue beatitudi-
ni tam luctuosus atq̄ anx⁹ cōqueraris

ex liberalissimis rapacis-
simas. etiā si bonā vros
habuisti nō potes affir-
mare eā esse p̄māsurā in
illo proposito. nihil tam
mobile nihil tam vagus
q̄ feminaz volūtas. ter-
tio requiritur ad felici-
tatē pollicia p̄les. q̄ se-
cundū aristo. i. ethicoz.
Nō oīno felix est q̄ spe-
cie turpis est aut solita-
rius aut p̄le carēs. Mo.
secundū huguīdēz speci-
mē est pulcritudo vel si-
militudo. vel signū. vel
ymago. vel noticia. vel
exp̄mētū. vel bonū ope-
ris documētū. sed in p̄-
posito accipit p̄ similitu-
dine. Itē sc̄dm eundēz
auicus ca. cūz. i. ab auo
habitus vel possessus vel
ad sp̄m p̄tīnēs et ponit
quādoq̄ pro antiquo.

Cū igit p̄cipua sit mor-
talib⁹. hic p̄bia ex dictis cōsolatur boe. dicens. Ex quo boibus est p̄cipua cura. i. ma-
xima cura retinēde vite. i. saluande vite. o te felicez si cognoscas tua bona cui etiam
nunc suppetit. i. habūdant talia bona. q̄ nemo dubitat esse cariora ipsa vita. quare
iam sicca lacrimas et noli flere nōdū enī omnis fortuna est tibi exosa. i. aduersa ad
vros. i. oīno nec tibi incubuit. i. instetit tempestas aduersitatis nimum valida. quoni-
am tenaces anchorē. i. amici inseparabiles herent idest firmiter manent. que sc̄z an-
chorē nō patitur tibi abesse solamen presentis temporis nec spem futuri temporis
et dicit Boe. precor vt hereant. i. maneant ille anchorē. quia ipsis manētibus vt cū
q̄. i. qualitercūq̄ res se habeant nos enatabimus euadendo aduersitatem fortune
sed o philosophia tu vides q̄tum decus nostri ornamentū idest bonorum exteriorū
quibus ornabamur decesserit. Subiungit philosophia. Nos p̄mouimus aliquātū-
lum animū tuū ad consolationem si nondū piget te totius tue sortis. quia maior
pars salua tibi manet. sed non possum ferre tuas delicias. qui tam luctuosus. i. ple-
nus luctu atq̄ anxius cōqueraris aliquid abesse tue beatitudini idest tue felicitati.

Nota q̄ sicut mors est oīm amarissima q̄ omnia abscondit omnia denorat. et quia aliqui iudicant se non timere mortē. et tamen secundū senecā in de remedijs fortuitoꝝ sic vita est oīm dulcissima. Omnia em̄ appetunt esse viuere. ideo vnum quodq̄ naturaliter nititur ad saluandū vitā. q̄ nihil est cari⁹. si ergo bo. possedit bona que cariora sunt vita non debuit se estimare miserum sed magis felice. Nota q̄ p̄bia amicos appellat anchoras. sicut em̄ tempestate incubente p̄ anchoram nauis retinetur et a piclitatione saluatur sic imminente aduersitate fortune homo fidelibus amicis ne succubat infortunio subleuatur. fideles em̄ amici retinēt hoīem impetu fortune agitatū ne totaliter deiciatur a sua stabilitate. Nota q̄ secundū huguionē sup̄ petere. i. subministrare vel sup̄habundare. sed piger re est piger esse vel penitere vel grauare vel offendere. Quis est em̄ tam cōposite felicitatis. Hic p̄bia pbat 3 felicitatem nulli posse totaliter cūenire. secundo ostēdit q̄ quāto aliquis est felici⁹ 3 tanto leniori aduersitate p̄sternitur. tertio cōcludit ex hys felicitatē fortuitā amarā 3 esse et miserā. quarto inuehitur contra homines. secunda ibi. Adde q̄ felicissimi. 3 tertia ibi quāmultis. quarta ibi. Quid igitur o mortales. primo dicit. quis est homo tam cōposite felicitatis idest tam copiose felix vt non rixetur idest discordet ex aliquā parte cum qualitate idest cum dispositione sui status idest sue fortune. q̄. n. nullus est ita felix. q̄ conditō idest status humanorum bonorum est anxia res. i. misera res que nunq̄ homini tota proueniat. vel nunq̄ perpetua subsistat. Tunc declarat q̄ non tota proueniat homini. quia huic idest alicui boī exuberat sensus idest habundat pecunia. sed aliud sibi deficit. quia degener sanguis idest ignobilitas est sibi pudori. hunc autē idest alium hominē nobilitas facit notum. sed ipse inclusus angustia reifamiliaris idest paupertatis mallet idest magis vellet esse ignotus. ille idē alter homo circūfluus. i. circūdat⁹ vtroq̄. i. tam diuicijs q̄ nobilitate. ipse deflet celibem vitā idest castā vitā. q̄ non potest forsā ducere vxorem. Ille. i. alter felix nuptijs se habendo vxorem oibus. i. carens liberis. i. pueris ipse nutrit idest congregat censum alieno heredi. Alius autē letatus prole ipse mestus illacrimat idest ingemescit delictis idest pro criminibus filij vel filie sue. Idcirco nemo facile concordat cum conditōne sue fortune. inest em̄ singulis hoīb⁹ aliquid quod ipse inexpertus ignoret vel expertus ipsum exhorreat et sic rixatur cum qualitate sui status. Nota q̄ non est homo tam felix quin inueniat aliquā conditōnem in se quam vellet non habere propter quod misera est conditio humanorum bonorum.

quia nunq̄ homini tota prouenit. quia aliquis contempnere omnia potest. sed oīa habere nemo potest. Et elicitur vna ratio ex littera. Illi conditio humanorū bonorū nō tota pruenit cui su⁹ status in aliquo displicet. sed null⁹ inuenitur tam felix cui status su⁹ nō displicet in aliquo sicut declarat in littera ergo etc. Itē sanguis seruilis conditionis dicitur degener. q̄ hoīes naturaliter liberi sunt. sed per seruitutem degenerant natura.

Alieno censu nutrit heredi. Alius prole letatus: filij filie uel delictis mest⁹ illacrimat. Idcirco nemo facile cui fortune sue conditione concordat. Inest enī singulis qd̄ inexpertus ignoret: expertus exhorreat. Adde q̄ felix sumi cuiusq̄ delicatissimus sensus est et nisi ad nutum cuncta suppetant omnis aduersitatis insolens minimis quibusq̄ p̄sternit adeo perexigua sunt que fortunatissimis summā beatitudinis detrahūt

homo magis felix leuiori aduersitate prosteritur cum hoc cōparando bo. ad alios et dicit. Adde predictis q̄ sensus cuiuslibet hoīs felicissimi idest fortunatissimi est delicatissimus idest impatientissimus nisi ad nutum suū cuncta suppetant idest habū det ipse erit insolens idest impaciens omnis aduersitatis et prosteritur a sua felicitate quibusq̄ minimis aduersitatibus adeo perexigua sunt idest valde exigua que fortunatissimis detrahunt idest auferunt summā idest perfectionem beatitudinis. Boeti q̄ multos esse coniectas idest opinari qui se arbitrentur proximis esse celo idest deo si eis contingeret minima pars de reliquijs idest de p̄cilijs tue fortune. Hic locus quem tu vocas exilium est patria incolentibus idest habitantibus et ita eorum iudicio spectat ad felicitatem vniuersaliter. ergo de rebus fortuitis concludit. adeo nihil est miserum nisi cum tu putes idest nisi ex reputatōe animi tui estimes et contra idest per contrariū. oīs fors est beata equanimitate idest patientia animi tollerantis. Quis est ille tam felix qui cum dederit manus impatientie idest cum fuerit factus impaciens quim ipse non optet mutare statum suū quasi diceret nullus est tam felix. Nota q̄ forsā aliquis diceret nulli homini placet status suus si deest sibi magnum fortunium. Sed defectus modici boni non impedit complacentiam status quin homo totaliter sit felix. hoc excludit philosophia dicens. quanto aliquis est felici⁹ tanto est delicatior et quanto est delicatior tanto magis grauatur ex defectu modici boni. et sic felicissimis detrahatur complementū beatitudinis. Notandum q̄ vna et eadem res est quam vnus iudicat spectare ad miseriam alius ad felicitatem. ergo dicit philosophia. locus quem tu exilium vocas incolentibus est patria. Notandum quantumcūq̄ sit

homo habundans rebus fortuitis si aliquid displicet sibi in statu suo ipse optat statum suum mutari commendando statum alterius. unde miles emeritus laudat statum mercatoris. contra mercator expertus pericula marina laudat miliciam. Similiter legispi laudant agricolas. et agricole urbanos. Similiter exempli patet in boecio de scolariū disciplina de filio incōstantie qui habēs displicentia vnius status temp alium et alius assumpsit

Nota q dicit nihil est miserius nisi cum putat. unde dicit Seneca

ix. epla. Miser est qui se beatus non iudicat. licet mundo imperet non est beatus qui se beatus non esse putat. Quam multis amaritudinibus hic pbia ostēdit fortuita felicitate esse amarā et miserā dicens. Quā multis amaritudinibus dulcedo hūane felicitatis est respta. i. p̄mixta q̄ et si videretur iocūda hōi frueti tñ non potest retineri quominus p̄ vt hō habeat eā. cū velit. i. nō potest retineri ad volūtatē hōis. et liquet. i. manifestus est q̄ misera sit beatitudo rerū mortalium que nec perpetua perdurat apud equanimos i. apud cōstantes vel pacientes nec ipsa tota. i. simul delectat anxios. i.

miseros. Nota q̄ felicitas et dulcedo hūana nō est sine amaritudine. q̄ dicit beatus Bernardus. Nunq̄ in honore sine labore. nunq̄ in p̄latione. sine tribulatione nunq̄ in sublimitate sine vanitate quis esse potest. Item alanus in anticiandia no dicit. Sed nihil inuenio quod in omni parte beate viuat quin multas nobis deferre querelas possit si nostram velit accusare minervam. Quid igitur o mortales. hic pbia inuebitur contra homines et dicit. O mortales quare petitis id est queritis extra id est in rebus exterioribus felicitatem positam intra vos error et inficia id est ignorantia confundit vos. ostendam tibi breuiter cardinem id est radices summe felicitatis. est ne aliquid tibi preciosius te ipso. nihil iniques. Si igitur fueris compos tui per tranquillitates animi tui possidebis quod nunq̄ amittere velis

Quā multos esse cōiectas qui sese celo proximos arbitrentur: si de fortune tue reliquiis pars eis minima cōtingat. Hic ipse quem tu exilium vocas incolentibus patria est. Al deo nihil est miserum nisi cum putes. Contraq̄ beata fors omnis est equanimitate tollerātis. quis est ille tam felix qui cum dederit impatientie manus statum suum mutare non optet. Quā multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo respta est. que si etiam fruente esse iocunda videatur: tamen quominus cum velit habeat retineri non possit. Liqueat igitur quam sit mortalium rerum misera beatitudo: que nec apud equanimos perpetua perdurat: nec anxios tota delectat. Quid igitur o mortales extra petitis intra vos positam felicitatem. error vos inficia q̄ confundit. Ostendam tibi breuiter

se delectationē in opatione p̄fecte virtutis nec fortuna poterit tibi auferre. Nota q̄ duplex est beatitudo p̄fecta et imp̄fecta. Perfecta beatitudo habetur post hanc vitam et est vita eterna de qua loquitur beatus Jobā. dicens. Hec est vita eterna vt cognoscant te solus verū deus et quē misisti hic solus xpm. Alia est beatitudo imp̄fecta que potest esse in presenti vita quā philosophi posuerūt cōsistere in opatione

summe cardinem felicitatis. Est ne aliquid tibi teipso preciosius. nihil inquiet. Igitur si tui cōpos fueris possidebis quod nec tu amittere vnquā velis. nec fortuna possit auferri. atq̄ vt agnoscas in hīs fortuitis rebus beatitudinem cōstare non posse sic collige. Si beatitudo est summū nature bonum ratione degētis nec illud est summū bonum quod eripi vllō modo potest. quoniam precellit id quod nequeat auferri manifestum est q̄ ad beatitudinem percipiendā fortune instabilitas aspirare non possit.

optie virtutis. unde rationalis beatitudinis ē tranquillitas ai ex moderatione et sedatione passionū p̄ habitū virtutis p̄talē at tranquillitātē hō efficitur sui cōpos vt nō subiciatur passionibus ista autē tranquillitas nō est querēda in rebus exterioribus. sed solū habet esse in aio hōis. de qua beatitudine et tranquillitate hic loquitur philosophia dicens quid igitur o mortales etc. et seneca loquēs de eadem felicitate. ix. epla dicit summū bonū extrinsec⁹ instrumenta non querit

domi colitur ex se totū est. incipit fortune esse subiectū si quā partē sui foris querit. Item Seneca. xxiij. epla dicit. Felicitatis auiditas tuta est que sit aut unde pueniat queris. ex bona conscientia ex honestis consilijs. ex rectis actionibus. ex contemptu fortuitorum. et. xxiij. epistola dicit. Illud bonū est querendū quod non fiat in dies deterius. quid est hoc. anim⁹. sed hic rectus. bonus. magn⁹. quid aliud voces hūc anim⁹ q̄ deum in corpore humano hospitātū. et. xli. epistola dicit. Lauda bonum in hōie quod eripi nō potest quod est p̄prium hōis. queris quid sit illud anim⁹. et ratio p̄fecta rationale namq̄ animal est homo. Atq̄ ut agnoscas in hīs. Hic pbia p̄bat veram felicitatem non posse consistere in rebus fortuitis tribus rationibus. secundā ponit ibi. Ad hec. tertiam ibi. et quoniam. prima ratio talis est. In illo non consistit felicitas hominis quod potest auferri ab homine. sed bona fortuita sunt huiusmodi. ergo etc. Ad hoc est nota quia summū bonum est propriū hominis. bonum autem quod auferri potest non est summū bonum. quia illud quod auferri non potest melius est eo quod auferri potest. Ad hoc patet bona fortuita possunt auferri cū sint mutabilia. unde dicit in littera. Et agnoscas beatitudinē non posse constare in rebus fortuitis sic collige per tales rationes. Sic beatitudo est summū bonum nature degētis ratione id est nature rationalis. nec illud est summū bonum nature degētis ratione id est nature rationalis. nec illud est summū bonum quod vllō modo potest eripi id est auferri. quia illud bonum quod nequeat id est non potest auferri. hoc precellit id est melius est et digni⁹ eo quod potest auferri ex quo manifestum

est q̄ instabilitas fortune nō possit aspirare .i. accedere ad beatitudinē accipiendam
 Nota q̄ beatitudo est summum bonum q̄ in tercio huius secūda p̄sa dicitur
 q̄ beatitudo est status perfectus aggregatione omnium bonorum et beatitudo est
 summus bonus nature degentis .i. viuentis ratione .i. nature rōnalis sicut homīa
 quia hoīm genus viuit arte et ratione ex problemio methaphisice. Nullū em̄ alioz
 aialū est felix ex .x. et b̄
 coz. B̄uta em̄ animā
 tia nemo felicitabit. p̄
 mo ethicor. et talis be
 atitudo nō cōsistit in bo
 nis exterioribus. sed in
 actu sapie. q̄. d. Aristo.
 in li. politicor. Testis
 mibi est deus q̄ in bo
 nis exterioribus nō cō
 sistit summū bonū et idē
 in eisdem. nos sumus fe
 lices et dī. dī autē non
 sunt felices bonis exte
 rioribus ergo nec homi
 nes. Nota licet in bo
 nis exteriorib⁹ fortuitis
 non cōsistat felicitas for
 maliter et essentialiter. t̄m felicitas cōsistit in eis organice q̄ deseruiūt ad felicitatē ve
 ram. sine em̄ reb⁹ exteriorib⁹ quaz fortūa dīa ē nō cōtigit esse felicē supple organice
 ex li. de bona fortuna et ex decio ethicor. Opus est exteriori prosperitate omni
 enti. Natura enim per se non est sufficiens ad speculandum. sed oportet cibū. potū
 et reliquū famulatum p̄ceptistere. Ad hec quē caduca ista felicitas vebit.
 Hic p̄bia ponit secūdam rationē que talis est. Ille qui felix est fortuita felicitate
 aut scit eam mutabilem esse aut nescit. si nescit est ignorans et per consequēs est in
 felix. si scit eam mutabilem esse necesse est q̄ timeat ne eam amittat. cui antez inest
 continuus timor felix esse non pōtēst. Unde dicit i littera sic. Ad hec. s. p̄dicta ad
 dam aliam rationem. homo quem vebit. i. ducit ista caduca .i. fortuita felicitas vel
 scit eam esse mutabilem vel nescit. si nescit quenam sors beata. i. que felicitas beata
 pōtēst esse cecitatis ignorantie. q̄. d. nulla. si scit eam esse mutabilem necesse est vt
 metuat ne amittat illud quod nō dubitat posse amitti quare continuus timor non
 finat ipsum esse felicem. Et forsan diceret. homo non timet amissionem fortune q̄
 non curat vtrum eam amittat vel non. hoc excludens philosophia dicit. si amiserit
 bonum fortuitum et putat illud negligendum .i. non curandum tunc illud bonum
 erit valde exile quod amissum feratur equo animo .i. equali animo sicut conserua
 tum et per consequēs illud non est summum bonum. Nota ex tercio huius. p̄sa
 .i. vera et perfecta felicitas facit hominem potentem. reuerendum. celebrem. et letus
 ergo vera felicitas excludit timores et per consequēs continuus timor qui excludit

Ad hec quē caduca ista felicitas vebit
 vel scit eam vel nescit esse mutabilem.
 si nescit quenāz beata sors esse potest ig
 norācie cecitati: Si scit metuatur necesse
 est ne amittat quod amitti posse nō du
 bitat. quare cōtinuus timor nō finit esse
 felicem. an vel si amiserit negligendū
 putat. Sic quoq̄ perexile bonū est
 quod equo animo feratur amissum.
 Et quoniam tu idem es cui p̄suasus est
 atq̄ insitū p̄ multis demōstratōib⁹ scio
 mētes hoīm nullo modo esse mortales.

excludit leticiā non finit eē felicē. vnde Sene. ix. eplā. Ille beatissim⁹ est et securus
 sui possessor qui crastinū diem sine solitudine expectat. Item nota ex quo felici
 tas consistit in speculatione dei et substantiaz separatay ipsa excludit cecitātē igno
 rantie in qua ignorantia felicitas esse non potest. Et quoniam tu idem es. Hic p̄bia
 ponit tertiam rationē que talis est. Si beatitudo cōsisteret in rebus fortuitis cuz

Tumq̄ clarum sit fortuitam felicitatē
 corporis morte finiri: dubitari nequit si
 hec auferre beatitudinem potest. quin
 omne mortalium genus in miserā mor
 tis fine labatur. Quod si multos scim⁹
 non morte solum verum etiam dolori
 bus supplicisq̄ beatitudinis fructum
 quesuisse: quoniam modo p̄sens vita
 facere beatos potest que miseros tran
 facta non efficit.

Ad etrum. iiii. libri secundi.

clarum. i. manifestum fortuitam felicitatē finiri. i. terminari morte hoīs nequit .i. nō
 potest dubitari. si hec fortuita felicitas potest auferre idest dare beatitudinem quin
 omne genus mortalium idest hoīm labatur in miseriam idest in fine mortis. Sed si
 scimus multos scz sanctos quesuisse fructū beatitudinis non solum morte verficiatay
 doloribus et suppliciis quoniam modo idest per quem modū p̄sens vita supple bo
 nis fortuitis ornata potest facere beatos que vita transacta idest terminata non effi
 cit miseros quasi diceret nullo modo. Nota cuius p̄sentia est causa felicitatis
 ei⁹ absentia ē causa miserie et infelicitatis. et hoc clarissime poterit appere ex isto s̄l
 sicut em̄ nauta per sui p̄sentiam est causa felicitatis nautis. sic eius absentia est cau
 sa periclitationis eius. ex secundo phisicorum. si ergo bona fortuita per sui p̄sentiam
 am essent causa beatitudinis per sui absentiam essent causa miserie. Cum autem in
 morte hominis bona fortuita relinquunt hominem fugiendo et homo relinquat ea
 moriendo. omnis homo post mortē esset miser et infelix quod falsum est. nam mul
 ti post mortē consequuntur beatitudinem. et quia forsam aliquis diceret mortuo
 homine moritur et anima eius. et sic post mortē homo nullam consequetur beati
 tudinem. hoc excludens philosophia dicit ad boetium. Tu es idem ille cui per
 suasum est multis demonstrationibus animas hominum esse immortales.

Nota q̄ omnes leges in hoc conueniunt q̄ anima intellectiua hominis sit
 immortalis. separatur enī ab alijs sicut perpetua a corruptibili ex secundo de ani
 ma. et hoc est rationabile. quia anima intellectiua cū sit immaterialis non est educta
 de potentia materie sed ab extra scz a deo. ipsa enim secundum beatum Augustinū
 creando infunditur et infundendo creatur. propter q̄ cum abscisso materie sit cau

bona fortuita finiuntur
 morte hoīs sequitur q̄
 omis bō in morte fieret
 miser q̄ non est verum
 quia multi p̄ mortē cō
 secuti sunt felicitatem si
 cut martires et alij san
 cti qui perpeffi sunt ma
 xima tormenta vt conse
 querentur beatitudinē
 in aīa dicit ergo sic in li
 ttera. Quoniam tu idē es
 homo cui ego scio esse
 p̄suasus permultis id
 est valde multis demō
 strationibus mentes .i.
 animas hoīm nullo mō
 esse mortales. et cum sit

la perpetuitatis per cōmentatorē primo celi et mundi. anima intellectiva immateria
lis existens ipsa est immortalis.

Metrum. iij. libri secundi.

Quisquis uolet perbennem. Hic incipit quartū metrum huius secundi
quod dicitur metrum anacremicū ab inuētoze. iambicū a pede pēdante
dimeṭrum a numero pedum carbaleticū. q. deest una sillaba ad cōple-

mentum metri. huius me-
tro adiungit metrum fere
gratum sic dictū ab in-
uētoze de quo supius
dictū est. In hoc ergo
metro pbia cōmendat
vitam mediocrē p tales
metaphorā. Edificiū
cōstructū in loco nimis
alto urgetur tempestati-
bus ventorum. et funda-
tus in loco arenoso de-
fluit. sed fundatus in lo-
co humili et saxoso utrū-
q. vitat incōmodum. sic
vita p̄sens nimis ele-

nata p̄sp̄ritate vel nimis depressa aduersitate frequēter euentu inopinato calamita-
tibus de fluit. mediocris autē secunda pmanet. dicit ergo in littera. Quisquis homo
catus uolet ponere sedem p̄bennē. i. firmā mansionē. et ipse stabilis existēs nec ve-
lit sterni. i. deici sonoris flatibus euri illius venti. et quisquis curat spernere pontus
minantē fluctibus. i. mare fluctuās. ille vitet cacumen. i. summitatem alti montis. et
vitet arenas bibulas. i. siccas. Tunc assignat causam quare debeat vitari in edificā-
do cacumē alti montis. q. illud scz cacumen alti montis. urget. i. infestat. auster pro-
teruus. i. ventus impetuosus. Tunc assignat causā quare debeāt vitari arene. quia
hec scz arene solute. i. disiecte p̄ siccitatē recusant ferre. i. nō sūt portare pēdulū pōdū
idest labile pondus. Tu ergo fugiens periculosam sortem. i. euentū amene sedis. i.
amene mansionis et certus existens memento figere. i. stabilire domū tuā in humi-
li saxo. i. depresso lapide quous ventus miscens equora. i. voluens maria tonet idest
seniat ruinis idest flatibus ruinos. tu felix cōditus roboze idest firmitate quieti val-
li idest munitionis. et tu serenus idest tranquillus duces idest ages eunz idest vitam
tuam ridens idest deridens et pro nihilo habens. iras idest persecutiones etheris
idest aure vel venti senientis.

Nota q. omnis virtus superfluitate corrumpitur cum virtus consistat in medio. Est em̄ virtus electiū habitus in medietate cō-
sistens recta ratione determinatus. ideo omis superfluitas tanq. viciosa vitāda est
Philosophia docet ergo vitare superflūā p̄sp̄ritatem quā designat per cacumen
alti montis que prosperitas plerūq. impugnat inuidia et potentia magnatum
que per ventum impellentem designatur. Docet etiam vitare nimiam paupertatem
quam designat bibula arena que paupertas recusat ferre indigentiam necessa-
riorum que per pondus pendulum designatur. indigentia enim grauat hominem

q. Quisquis uolet perbennem.
Catus ponere sedē Stabilis
q. nec sonoris. Sterni flatib⁹ euri. Et
fluctibus minantes Curat spernere pō-
tum. Montis cacumen alti Bibulas ui-
tet arenas. Illud pteru⁹ auster Totis
uirib⁹ urget. He pēdulū solute Pōdū
ferre recusant. Sugiens periculosam.
Sortem sedis amene. Humili domum
memento. Certus figere saxo.

ad modum pōduli ponderis. Nota securitas secūda tulit in rethorica sua. est vir-
tus incōmoditates imminentes et inchoate rei affines non formidās. que securitas
maxime appetenda est ppter qd pbia docet appetere vitam mediocrem que reddit
boiem securum secundum illud poeticum. Medio tutissimus ibis. et Catbo. Tuta
mage pupis est que modico flumine fertur. Quam vitam mediocrem designat p bu-

Quāuis tonet ruinis miscens equora
Ventus. Tu conditus quieti felix robo-
re Valli: Duces serenus eum. Ridēs
etheris iras.

Prosa quinta libri secundi.

Ed quoniā rationum iam in te
mearū fomenta descendūt: pau-
lo validioribus vtendū puto. Age enī
si iam caduca et momētanea fortune do-
na non essent: Quid in eis est quod aut
vestrum vnquam fieri queat: aut non
perspectum consideratumq. vilescat:

opes contempserit. Secunda paupertas. scz inuoluntaria et tristis fugienda est. quia
mortalis est et ratione tristitie stupefacit et corrumpit naturam.

Prosa quinta secundi libri.

Ed quoniā rationum iam in te. Hic incipit quinta prosa huius se-
cundi in qua pbia ponit remedia magis mouentia boe. ad ostendē-
dum q. bona fortune sunt contemnenda. et minus esse dolendum
de amissione eoz. ista autē remedia sunt rōnes sumpte ex conditō-
nibus particulariz bonoz fortune. scz diuiciarum bonoz potestatum et glorie. Et
primo ostendit hoc de diuicijs q. nō sunt magnopere appetēde ponēdo vnā rōnē
generalē respicientē oīa bona fortune. Secūdo ponit rationes de diuicijs ibi. diui-
cie. Primo intendit talem rōnē. Nullus magnopere debet illud appetere qd nō
potest esse suū et qd i se cōsideratū est vile. sed oīa bona fortuita sunt hūdi que sunt
mutabilia ideo nō possunt esse p̄p̄ia boīs et in se cōsiderata vilescūt. ergo etc. unde
dicit in littera. quoniā fomenta. i. medicamenta meaz rationū in te descendūt. quia
ego video te paulatim fortunā cōtēpnere puto esse vtendū paulo validiorib⁹ ratio-
nibus. id ē magis mouentib⁹. age est aduerbiū hortādū si em̄ dona fortune nō essent
caduca. i. casualia et momētanea. i. trāsitoria ad modū momēti quid est in eis qd vn-
q. queat fieri vestrum aut perspectum et in se consideratum non vilescat. q. d. nihil.

Nota q. bona fortune sunt caduca et transitoria. q. dicit Seneca. lxxvi. epl'a
Omnia bona fortune nobis accidunt. sed non adherent et si adducatur sine vlla nostri

mile sarum in quo edifi-
cium impetu venti non
deicitur nec inundatio
nibus tanq. bibula are-
na dissoluitur. Nota
q. duplex est paupertas
voluntaria et leta. Alia
inuoluntaria et tristis. pri-
ma paupertas est appe-
tenda. secūda fugien-
da. De prima loquitur
Seneca in epl'a. Bone
sta res est leta paupertas
paupertas em̄ expedita
secura est. Et. xvij. epi-
stola. o lucille incipe cū
paupertate habere com-
mercium. aude cōtemp-
nere opes. nemo alias
est deo dignus q. qui

Seneca

Seneca ad Lucillum

lacrimatione discedunt ex quo patet si mirabilia sunt q̄ non sunt p̄p̄ia bona hoīes
quia secundū eundē senecā. Nilil p̄p̄iū dicas qđ mutari potest. Nota qđ bona for
tuna in se considerata vilesunt. qđ vi. Jo. Criso. Bona fortune in seip̄is vetera
sunt et cōsumuntur aut ab extraneis dolo vel violentia vel calūpnia deripiuntur. **Di**
uicie ne vel vestri vel sui natura. Hic p̄bia ponit rationes de diuicijs in speciali q̄
non sint magnopere ap
perende. Secūdo p̄bat
hoc generaliter de diu
icijs ibi. quid aūt. P̄bia
diuiditur in quinqz par
tes secundū qđ quinqz
sunt genera diuiciarū q̄
p̄bat non multū esse ap
pereda. s. pecunia gēme
possessiones. vestes. et
famuli. p̄io ostendit p̄
positū de pecunia. secū
do de gēmis ibi. An gē
maz. tertio de possessio
nibus ibi. an vos. quar
to de vestibus ibi. Jam.

vero. quinto de familiaribus ibi. an vero. Primo duabus rationibus probatur diuitias non
multum esse appetendas. secunda ibi. at eadem. Prima ratio talis est. illa non sunt mul-
tum appetenda que nec ex sui natura nec ex natura utentis sunt preciosa. diuitie sunt
huiusmodi ergo &c. maior nota. quia nihil appetitur nisi bonum et preciosum. minor decla-
ratur. diuitie non sunt bone ex sui natura. quia non faciunt bonum eum cui adueniunt
nec sunt bone ex parte utentis. quia non in quantum conseruantur. sic enim faciunt bonum
auium. nec in quantum distribuuntur. quia sic relinquunt bonum. dicit enim in littera. Diui-
cie vel sunt preciose sui natura vel natura vestri utentium in eis. et quid horum est potius
id est preciosius. an aurum. aut vis congeste pecunie id est congregate. atque pro cer-
te. hec scilicet diuitie non sunt preciose conseruando eas quia melius nitentur effundendo
id est distribuendo eas quam coaceruando id est retinendo eas. siquidem auaricia que
pecuniam coaceruat semper facit homines odiosos. et largitas que pecuniam effun-
dit facit claros id est honestos. subdit. et si illud quod transfertur in alterum non po-
test manere apud quemque tunc est preciosa pecunia loquendo ironice cum ipsa usu
largiendi translata in alios desinit possideri. Notandum quod aliquid est bonum du-
pliciter vel ex natura sui vel ex natura utentis. Et illud dicitur bonum ex natura sui
quod a se vel in se habet unde sit bonum et cuiuscunque aduenit facit ipsum bonum
sicut ratio recta pax et similia. Sed illud dicitur bonum ex parte utentis quo si
aliquis conuenienter utatur aliquid boni inde prouenit. Unde nota secundum
beatum Bernardum. Solus error hominum facit quod aurum et argentum reputantur pre-
ciosa cum non sint nisi terra rubra et alba. Nota quod seneca. lxxviii. epistola probat
diuitias non esse bonas sic arguit. Quod bonum est bonos facit. diuitie non faci-
unt bonos. ergo diuitie bone non sunt. Item illud quod potest contingere contem-
ptissimo et turpissimo bonum non est. diuitie autem et lenoni et laniste contingunt

offenbar bar
gut d'ing
boring.

ergo bone non sunt. Item bonum ex malo non fit diuinitate autem sunt ex auaritia & mala est ergo bone non sunt. At eadem si apud vniuersum. Ibi ponit secundam rationem que talis est. Illa non sunt multum appetenda que a pluribus non possunt possideri et non transeunt ad alium sine paupertate aliorum. diuinitate sunt hominibus ergo & cetera vnde dicit in littera. Si eadem pecunia quæ est ubique gentium. i. apud omnes gentes si illa com-

Et eadeꝫ ſi apud Vnũ quãta eſt Vbiqꝫ
gentiũ cõgeratur. ceteros ſui inopes fe
cerit. Et vox quidẽ tota piter multoz
replet auditũ. Veltre vero diuicie niſi
minute i plures trãſire nõ poſſũt. Qd
cuꝫ factuꝫ eſt pauperes necelle eſt vt fa
ciãt quos reliquũt. D igitur agũſt. as i
opesqꝫ diuitias. quas nec habere totas
pluribꝫ licet. z ad quẽlibet ſine ceteroz
paupertate non veniunt. An gẽmarũ
fulgor oculos trahit. Sed ſi quid eſt in
hoc ſplẽdore p̃cipui: gẽmaz eſt lux illa
non hominum: Quas quidem mira
ri homines vehementer admiroz.

Quid est enī carēs anime motu atq5
membrorū compage quod aīate rōna
bilīq5 nature pulchrū ēē iure videatur

pdidisti quā vt haberes ali^o añ te pdidit. perdidisti pecuniā habes vno periculo mi
nus quo te felicem si cū illa auariciā perdidisti. ⁊ idem. lxxviii. epl^a dicit. Diuicie
años inflant. diuicie pariūt. inuidiam cōtrahūt. mētem alienāt. timores inducunt. in
solentiam faciunt. nihil autem aliud insolentia est q̄ spes false magnitudinis. ergo
diuicie bonie non sunt. An gemmarum fulgor oculos trahit. Hic ostendit
philosophia q̄ gemme non sunt appetende tanq̄ proprium bonum hominis inten
dens talem rationem. Quicquid bonitatis vel preciositatis est in gemmis hoc con
sistit in luce ⁊ splendore gemmarum. sed lux gemmarum non est proprium bonum
hoīs sed est bonū ipsarum gemmarum. ergo ⁊c. vñ dicit in littera. An fulgor gēma
rum trahit oculos hoīm supple ad cōcupiscēdū eas tanq̄ ppriū bonū. s̄ si quid est
p̄cipui idest p̄ciositatis in hoc splendore illa lux est gemmarum ⁊ nō hominū quas
q̄dam gēmas vebemēter admiro: hoīs mirari idest mirando desiderare tāq̄ bonū
suū. qd est enī carēs motu aīe atq; compage. i. cōiunctōne mēbris. q. d. repitur
in rebus inatatis quod iure videat. i. videri debeat esse pulchrū rei aīate ⁊ rōnabili
nature. q. d. nihil que gemme tam ⁊ si pro q̄uis trahāt. i. recipiāt aliquid postreme

gerat apud unum hoīes
ipsa facit ceteros hoīes
inopes sui idest caren-
tes vna vox pariter to-
ta idest simul replet au-
ditū multorū. diuicie au-
tem nō possunt transire
in plures nisi pminute. i.
diuise in partes. qđ cuꝝ
factum est. s. qđ pminute
transēūt in alios necesse
est vt illos faciāt paupes
quos reliquūt. Et tunc
exclamat h̄ diuicias di-
cēs. **D**igif supple dico
diuicias eē angustas. i.
arias inopes q̄s nō lꝝ
pluribꝝ habere totas et
q̄ nō veniūt ad quēlibet
sine paup̄tate ceterorū.
aliorū hoīm. Nota qđ
diuicie non veniunt ad
quēlibꝝ sine aliorū paup̄-
tate. qđ dicit Seneca in
de remedijꝝ. Pecunia

2. Quia aros instant. Quia
 parent. invidiam et alia
 hic te alienat. timor
 induit. insolentia facit
 in te alia te alium insolentia
 et est quod per se per magis
 tu digne per te. Quia action
 non sunt ut est hic ad quod

pulchritudinis opera. i. diligētia conditoris et sui distinctione. i. specifica formatione in ipse collocare infra vestra excellētia. i. dignitatem nullo mō merebatur vestras admirationē. Nota q̄ non est gloriandum de gēnis tanq̄ de proprio bono q̄ dicit Seneca. xli. eplā. Nemo gloriari debet nisi de suo. quid enim est stultius q̄ i boie aliena laudare. quid ē eo demēti? qui ea miratur que ad alium trāferri p̄tinere possunt. nō faciūt equū meliorē aurei freni. Nota q̄ quadruplex est pulchritudo. p̄ma est aīaliū rōaliū. scdā ē brutoz sē sibiliū. tertia plantaz vegetabiliū. q̄ta est rerū inaiatarum in q̄ genere gēme collocat̄ p̄pter qd̄ d. p̄bia si gēme trahit a ligō postreme pulchritudinis idest vltime pulchritudinis. An vos agroz pulchritudo. hic pbat p̄bia idēz s̄ posses sionibus sicut de agris et intendit hanc sententiam. Bonitas agroz vel cōsistit in pulchritudine eozū que delectat aspectū et talis pulchritudo non magis est ipsius boīs q̄ pulchritudo florum vel stellarū que etiam delectant aspectū boīs et tñ nīl ad boiem pulchritudo istoz vel bonitas agroz confert in utilitate eozū que est ad sustentationem hominis. sed hec possessio agroz non est multum appetenda vt sit ampla. q̄ natura paucis est contenta Unde dicit in littera. An pulchritudo agrozū delectat vos vt gaudetis de ea tāq̄ s̄ bono vestro. Et dicit Bo. quid nī idest quare nō delectaret. est enim pulchra portio operis pulcherrimi scz mundi sic nos gaudemus facie idest aspectu maris sereni. idest tranquilli. sic idest eadem ratione miramur celum. sidera solem et lunam. Respondet philosophia nunquid aliquid horum attingit te tāq̄ proprium quasi diceret nō nunquid audes gloriari splendore alicuius talium tanq̄ tuo. quasi diceret nō. nunquid tu distingueris idest ornaris vernis floribus. certe non. nisi quid tua vbertas idest fertilitas intumescit idest superbit in estiuos fructus idest per estiuos fructus q. d. non. quid raperis idest circundaris inanibus gaudijs supple reputando ista esse tua bona. quid amplexaris externa bona pro tuis. q̄si diceret frustra hoc facis. quia fortuna nunq̄ faciet esse tua que natura rerū a te fecit esse aliena. Tunc dicit p̄bia non nego quin ista possunt tibi esse vtilia. fructus enim terrarū p̄culdubio debent alimentis animantium. i. aīalib⁹ p̄ alimētis. sed si velis replere indigentiam nature quod satis est idest ad sufficientiā nīl est. i. nō oportet q̄ petas. i. desideres affluentia fortune supple ad dilatandū et āplandū agro natura ei paucis

Que tametsi conditoris opera suiqz distinctiōe postreme aliquid pulchritudinis trahunt infra vestram tñ excellētiā collocare admirationem vestram nullo modo merebatur. An vos agroz pulchritudo delectat. B. Quid nī. Est enim pulcherrimi operis pulchra portio. Sic quōdam sereni maris facie gaudemus. sic celum. sidera. solem. lunam qz miremur. P. Num te hoz aliquid attingit. Num audes alicuius talium splendore gloriari. An vernis florib⁹ ipse distingueris. aut tua in estiuos fructus intumescit vbertas.

contenta est cuius facietatem si velis vigere. i. cogere superfluis cibis et potibus illud quod infuderis ventri superfluum aut fiet inuocidum. i. triste aut fiet noxium. i. periculosum. Nota q̄ ex littera potest formari talis rō. Si illud qd̄ magis videtur inesse non inest nec illud quod minus s̄ magis videt q̄ hō debz gloriari de pulchritudine celi et stellarū et nō debet qz nīl hoz ē suum. ergo min⁹ debet gloriari de pulchritudine agroz et

Quid inanib⁹ gaudijs raperis. Quid externa bona pro tuis amplexaris. Nūquid quas tua faciet esse fortuna que a te natura rerum fecit aliena. Terzarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. Sed si quod nature satis est replere indigentia velis. nīl est quod fortune affluentiam petas. Paucis enī minimisqz natura contenta est. Cuius facietatez si superfluis vrigere velis. aut inuocidū qd̄ infuderis fiet aut noxium. Jam vero pulchrum variis fulgere vestib⁹ putas. Quaz si grata intuitu species est. aut materie naturam aut ingenium mirabor artificis.

furorem egritudinis et molestias infirmitatum. Qui ergo appetit viuere et diuare nīl sit desiderio p̄prie voluptas nec p̄mestione p̄mestioi supaddat qz omnis incōstnēs voluntarie ē egrotas scdō et bicop. Et subdit. Audui ab hypocrate q̄ p̄seruauit dietas pro quib⁹ debilitatem corporis sustinebat. cui dixit su⁹ discipulus Doctor egregie si velles bene comedere non sustineres tantam corporis debilitatē. Cui respondit Hypocras. Ego comedo vt viuam non viuo vt comedam. Unde dicit Aristoteles ibidem. Alimentum propter durabilitatem est querendum nō durabilitas propter alimentum. Subdit. Adultos noui qui diminuerūt de alimento et comestione abstinētes a suis appetitibus et parcentes gule viuentes temperate p̄ dietas qui fuerunt sanissimi corporis longioris vite et boni appetitus.

Jam vero. Hic p̄bia ostēdit q̄ nō sit gaudendū de pulchritudine vestium tāq̄ de p̄prie bono et arguit sic. De illius pulchritudine nō est gaudendū q̄ nō est hōis pulchritudo. sed pulchritudo vestī nō est hōis pulchritudo sed est iparum vestium igitur et cetera. vñ dicit in littera. Jam putas pulchrum esse idest tue pulchritudini ascribendum fulgere varijs vestibus quasi diceret non debes hoc putare quarum scz vestium si species idest pulchritudo est grata idest delectabilis intuitu ego mirabor naturam materie vestium. aut mirabor ingenīū idest subtilitatem artificis vestem formatis nīl ascribendo tibi.

Nota qd splendor habitus exterioris non facit hominē meliorē nisi fulgeat habitus mentis interior in eo. vñ Seneca. Nullus dicit gladiū esse bonū si balthe⁹ ei⁹ deauratus est ⁊ vagina gemmis distincta. Sed gladius bonus est qui bene incidit et bonū acumen habet. ⁊ mucro bonus est qui omne munimē ruptur⁹ est. vñ sunt ⁊ sus. Aurea nobilitas luteam si vestiat ollam. Non id sequit⁹ hanc min⁹ esse luteam.

Itē poeta inq̃. Linge caput laureo tege corp⁹ gemis ⁊ auro. Si fueris pridē remaneb⁹ rusticus idē. An vero te long⁹ ordo famuloꝝ. hic pbia ostendit nō esse glorian dū ⁊ multitudine famuloꝝ tanq̃ de pprio bono. ⁊ arguit sic. Famuli aut sunt pueri i morib⁹ ⁊ sic sunt nociui. aut sūt bene morigerati tunc nihil ad te. q̃ hec pbitas est famuloꝝ ⁊ non tua. An dicit in littera. An vero longus ordo famuloꝝ facit te esse felicē. q̃ scilz famuli si sint viciosi moribus tunc sunt pñciosa sarcina. i. periculo sum pondus ipi⁹ dom⁹ et sunt vehementer ini-

mica sarcina ipsi dñi si vñ sint pbi quonāmodo. i. p quez modū aliena pbitas numerab⁹. i. computab⁹ in tuis opibus. q. d. nullo mō. Et tūc concludit de oibus p dictis dicens. Ex quibus omnibus predictis monstratur liquido idē aperte nihil horum esse tuū bonum que tu computas in tuis bonis. quib⁹ si nihil inest appetē de pulchritudinis supple que tibi ascribere poterit quid est. i. quare est q̃ tu doleas de amissis vel leteris retentis. q̃ pro sed si predicta sunt pulchra natura idē propf naturam propriam quid refert id tua. i. quid pertinet hoc ad te. q. d. nihil. nam hec sequestrata idē diuisa tuis opibus p se placuissent non enim idcirco sunt preciosa q̃ in tuas venere diuicias. sed quia tibi videbant⁹ preciosa ideo maluisti ea anumerari tuis diuicijs. Nota qd serui pueri in moribus sūt familiares inimici dñi ⁊ totius domus de quibus postea dicitur tertio huius quita p̃sa. non est pestis efficacior ad nocendum q̃ familiaris inimicus. ⁊ si videntur aliqui amici hoc est rōne vtilitatis nō rōne virtutis. de quibus loquitur Se. i. de remedijs. d. Del musce sequit⁹ tur cadauera lupi. frumenta formice predam sequitur ista turba non hominem. Itē Seneca. d. xli. epl⁹ a. In homine illud laudandum est quod ipius est. si familiam formosam habet et domum pulchram si multum ferit si multū veneratur nihil boni in ipso est. sed circa ipsū. lauda in illo qd propriū est qd nec auferri nec eripi pōt.

An vero te longus ordo famuloꝝ facit esse felicem. Qui si viciosi morib⁹ sint pernicioſa domus sarcina ⁊ ipsi domio vehementer inimica. Si vero pbi sint quonāmodo in tuis opibus aliena pbitas numerabitur. Ex quibus oibus nihil horum que tu in tuis cōputas bonis tuū esse bonū liquido monstratur Quibus si nihil inest appetē de pulchritudinis quid ē q̃ amissis doleas vñ leteris retentis. Qd si natura pulchra sūt quid id tua refert. Nam hec p se a tuis quoq̃ opib⁹ sequestrata placuisset Ne q̃z enī idcirco sunt pñciosa q̃ in tuas venere diuicias. s̃z quoniā pñciosa videbant⁹ tuis ea diuicijs annumerare maluisti.

Quid autē tanto fortune strepitu. hic pbia ostēdit generaliter diuicias nō esse appetēdas magnopere. et facit hoc tribus rōnibus. sc̃dam ponit ibi. Ita ne. tertiam ibi. Ego vero nego. Prima ratio est ista. Illa non sunt multū appetēda p que homo non consequitur ea propter que appetunt⁹. sed propter diuicias hō nō consequitur ea propter que diuitie appetuntur. appetit⁹ em diuitie propter fugā indigentie quā fugā indigentie hō nō psequitur p diuitias sicut declarat in littera dicens. Quid autē tanto strepitu. i. labore desideras. i. cū desiderio insitis fortune. credo vos queris fugare indigentiam copia. i. diuitijs. q. d. id desideratis diuitias vt supplicat⁹ vestraz indigentiam. s̃z hoc cedit vobis in contrariū q̃ plurib⁹ admiculis. i. adiutorijs est opus ad tuendā varietatē pñciose suppellectilis. i. possessionis. verū q̃ illud est multis eos indigere qui per multa possidēt ⁊ etia⁹ s̃. i. per contrariū illi minimo indigent q̃ metiant⁹. i. metiuntur suam habundantiam nō superfluitate ambit⁹

Quid autē tanto fortune strepitu desideratis: fugare credo indigentiam queritis copia. At qui hoc vobis i p̃trariū cedit pluribus quippe āminiculis opus est ad tuendā pñciose suppellectilis varietatē. Verūq̃ illud est permultis indigere eos qui multa possidēt. Cōtraq̃z minimo indigere qui habundantiam suam nature necessitate non ābitus sui superfluitate metiantur. Ita ne autē nullus ē p̃prium vobis atq̃z insitum bonū: vt i externis ac sepositis reb⁹ bona vestra queratis. Sic rerum versa conditō est vt diuinū merito rationis animal nō aliter sibi splēdere nisi iamiate suppellectilis possessione videatur.

i. cupiditatis sed necessitate nature. Nota sc̃dm Senecam pmult⁹ indigēt q̃ per multa possidēt. ppter qd multe diuicie nō fugant indigentiam sed magis excitat. vñ poeta. Nulla ditari ratione potestis avari. Vos faciunt inopes quas cumulat⁹ is opes. Nota circa hoc q̃ dicit nimium indigent. dicit Seneca. lxiij. epistola Thaurus paucissimorum iugerum pascuis impletur et vna silua pluribus elephantis sufficit. homo terra pascitur et mari qd igitur tam insatiabilem ventres natura dedit nobis cum tam modica corpora nobis dederit vt vassissimorum edacissimoz q̃ animalium auiditatem vinceremus. q̃tulum enim est quod nature datur paruo illa educatur. non fames nostri ventris nobis magno constat sed ambitio. ventri autem obediētes loco animalium numeremur non hominum. Ita ne autē nullum est propriū vobis. Hic ponit secundā ratōez. secundo concludit manifestū erorem hominum ibi. q̃ vñ late ⁊ ratio talis est. Illa non sunt appetēda quibus appetitis homo putans se talibus ornari facit iniuriam suo creatori sed bona exteriora sicut diuitie sunt hmoi vt declarat in littera ergo ⁊c. et dicit. O homines nunquid nullum bonum est propriū atq̃z insitum. idē naturale et intrinsecum vobis ita vt queratis bona vestra in externis rebus. i. in extrinsecis rebus ⁊ in reb⁹ se

positis. i. a vobis seorsum positis. q. d. ymo in vobis est boni si considerare vultis. sed sic est vlt. i. mutata conditio rerum ut aial diuinu. i. bō q est similis deo nō aliter videat sibi splendere nisi in possessione supellectilis inaiate idest bonorū exteriorum que sunt inaiata et alia qdem ab hoīe cōtēta sunt suis bonis vos autē hoīes deo consumīles mente captatis. i. queritis ornāmēta vestre excellēti nature a rebus infimis. i. inaiat quod est erroneum. nec intelligit qstam iniuriam faciatis vestro conditori supple puerē do ordinē ab eo institutum. Ille em cōditor volebat humanū genus p̄stare. i. p̄cellere omnibus terrenis. h̄ vos detruditis vestrā dignitatem infra q̄q rerū infima. q̄ p̄batur in hoc. Nam oē bonū est p̄ciosius eo cuius est bonum. cum vos iudicatis vilissima rerum sicut sunt dona fortune esse vestra bona vos summittitis. i. subicitis vos ipsos eisdem vestra existimatioe. i. opinione. et hoc non imerito accidit boī. nam illa est conditō humane nature q̄ tunc tantum excellat ceteris rebus cū se cognoscit. ea dem tñ natura hūana redigatur infra bestias si desierit se nosse. Nam ceteris aiantibus natura est ignorare sese sed hoībus venit idest puenit ex vicio. Nota q̄ homini est infimū p̄p̄iū bonum q̄ est recta rō que semp deprecatur ad optima in cuius actu et speculatione cōsistit felicitas quia sapiens maxime est felix. r. ethicoz. et homo curans intellectū deo amantissimus videtur ibidem ideo non est querendum bonum hominis in rebus externis. Nota q̄ homo mente et ratione est similis deo. quia secundum Senecam ratio nihil est aliud q̄ pars diuini spiritus mersa in corpus humanum. Et dicit idem q̄ animus rectus est quasi deus in humano corpore hospitatus. Et idem. d. Disce potius animum extollere in immensum. nobilis enī et generosa res est animus. Nota q̄ homo seipsum ignorans deterior est bestia. Vbi Boet. in tractatu de summo bono allegans commentatores dicit. De vobis hominibus qui de numero bestiarum cōputati estis. diuinum quod in vobis est non cognoscetes propter quod ad superiora ascenditis. et deo similes estis. Et subdit. diuinum autē in homine vocat intellectum et rationem. Nota q̄ nihil prohibet vnum et idē esse

Et alia quidem suis rebus cōtēta sūt vos autē deo mente consumīles a rebus infimis excellētis nature ornāmēta captatis. nec intelligitis quantā conditori vestro faciatis iniuriā. Ille gen⁹ humanū terrenis oībus p̄stare voluit vos dignitatez vestrā infra queqz infima detruditis. Nā si oē cuiusqz bonū eo cui⁹ est cōstat esse p̄ciosius cū vilissima rerū vestra bona eē iudicatis eisdē vosmet ipsos vestra existimatione summittitis. Quod quidē hand imerito cadit. Humanē quippe nature ista cōditō ē ut tā tantuz ceteris rebus cum se cognoscit excellat. Eadem tamen infra bestias redigatur si se nosse desierit. Nam ceteris animantibus sese ignorare natura ē hoīminibus vero uicio uenit.

nobilis et ignobilis quod diuersificatur secundū conditionē seu considerationem vñ quis bō fm se et simpliciter sit melior bestiis tamē inq̄tum deficit ab aliquo q̄ sibi debet scdm naturā. i. cognoscere se q̄ nō debetur bestiis sic est ignobilior bestia. Quam vero late patet. Hic p̄bia concludit manifestum errorem hominum dicens. O hoīes q̄ late patet vester error qui estimatis aliquid posse ornari ornāmētis alie

Quā vero late patet vester hic error. qui ornari posse aliquid ornāmētis estimatis alienis. Ut id fieri nequit. Nā si quid ex apposis luceat ipsa quidez que sūt apposita laudātur illud vero bistectū atqz velatū i sua nihilomin⁹ feditate perdurat. Ego vero nego illud esse bonū quod noceat habenti. Nū id mētiō. Minime inquires. atqui diuitie possidentib⁹ persepe nocuerūt. Cū pessimus quisqz eris alieni magis audus: quicquid vsquā auri gēmaruz qz est se soluz qui habet dignissimū putat. Tu igitur qui nūc cōtuz gladiū qz solicit⁹ p̄tēscis: si vite hui⁹ callē vacuū iator: itraffes corā latrone secur⁹ cātares

nis h̄ illud fieri negt. nā si aliquid lucet ex apposis sibi et non ex p̄p̄ia pulchritudine tñ apposita illa laudat h̄ illud q̄ est velatum et tectū apposis illis nihilomin⁹ perdurat. i. p̄seuerat i sua feditate. i. turpitudine. Nota si aliquid est fetidū in se et feditas non tollit p̄ ornātū extrinsecuz vñ dicit poeta. Aurea nobilitas luteā si vestiat ollaz Non ideo segitur hanc minus esse lutum. Et quidā clericus respōdens mulieri querenti trum esset pulchra dixit. O domia pulchra sunt tibi appensa. Ego vero nego illud esse bonum quod noceat habenti.

Hic ponit tertiam rōem que talis est. Illud non est multum appetendū quod nocet possidenti. h̄ diuitie sepe nocuerunt possidentib⁹. q̄ declarat ex duobus. primo quia diuitie faciunt possidentes se falsa opinari vel existimare. Secundo qz faciunt possidentes amissa securitate timere. Unde dicit in littera. ego p̄bia nego illud esse bonum quod nocet habenti. Nam id mētiō. inquires minime. atqui p̄ certe diuitie persepe nocuerūt possidentibus. quia quisqz homo eo q̄ ipse est audus magis alieni eris ipse putat. illū hominem solum dignissimū qui habet idest possidet quicquid vsqz ē auri et gemmarum. Tu igitur homo qui in diuitijs constitutus es nūc pertimescis gladium et contum si itraffes callem idest semitam huius vite tanqz viator vacuus corā latrone securus cantares. Tunc inuebitur contra diuitias. Opreclara beatitudo opum mortalium et loquitur ironice. q. d. minime preclara quam tu homo cum adeptus fueris securus esse desistis. Nota diuitie nocent habenti. vnde Aristoteles. i. ethicoz dicit. Talem quidem errorem habet bona q̄ multis cōtingūt detrimēta ex ipsis. multi enim propter diuitias perierunt. Nota q̄ mali tantum diuites reputant eē dignos. Unde dicit Ambro. Ita incubuerunt mores hominū i admiratione diuitiarum ut nemo nisi diues putetur dignus.

Nota diuicie non reddunt hominem securum. unde Iuuenalis poeta. Pauca uet
cet postes argenti vascula puri Nocte iter ingressus contum gladiumq; timebis. Et
nocte ad lunam trepidabis arundinis umbrā. Cantabat vacuus coram latrone vi
ator. et Seneca. xliij. epla dicit. Audum latro transmittit et in oblecta via coperit
par est. et. lxxvi. epla dicit. Quisquis se fortune multum dedit ingentem sibi viam

perturbationis fecit. vna
hec via est ad tuta vadē
ut externa despiciere et
bonesto contentus esse.

Metrum. v. secūdi

Eliz nimis pri
or etas. Hic in
cipit quintū me
trum huius secūdi qd
dicit pentstacum ab in
uentore anapestici a pe
de predominante et est
dimetrum quia quatu
or pedū naz quatuor pe
des vnum metrum cōsti
tuunt. et est catalectici

quia in quarto pede vna syllaba deficit ad cōplementum metri. In quo metro phi
losophia commendat primam etatem que erat sine cupiditate diuitiarum deplan
gendo pitem etatem in qua dominatur et regnat auaritia. Primo ergo commen
dat etatem antiquorum. secundo nostram etatem deplangit ibi. Utinam modo. pri
mo dicit. Prior etas nimium felix fuit contenta fidelibus aruis idest fidei agricul
tura nec fuit perdita idest deprauata inerti luxu. idest graui supfluitate que etas
solebat soluere idest remouere sera. idest tarda ieiunia facili glande. idest vili fru
ctu. nec illa etas nozat. idest nouerat confundere idest miscere baclica munera. id
est vna liquido melle ad faciendum mellitatum sicut modo fit nec etiam nouerat.
miscere idest in tingere lucida vellera idest albam lanam serum. idest illorum popu
lorum tirio veneno idest sanguine conchiliorum quorum copia apud tirum inuenit
tur ad faciendum purpureum colorem. Verba dabat eis salubres somnos. non enī
dormiebant in lectis eburneis sed in herbis. et lubricus amnis idest labilis aqua da
bat eis potum. et pinus idest illa arbor altissima dabat eis umbras idest umbras
habitationes. non enim in domibus et in curiosis edificijs habitabant. nondum
hospes aliquis existens secabat idest diuidebat nauigando alta idest profundū ma
ris quia adhuc non erat vsus nauis nec mercibus vndiq; lectis idest collectis vi
derat noua litora. idest alienas terras. quia manebat in patria. tunc in illa etate ta
cebant seu classica idest tube vel cornua vocantia homines ad bellum dicta classi
ca a calo quod est voco. neq; cruor fusus acerbis odijs tingerat idest madida
uerat horrida arma. q; tunc non erat vsus armorum. quid enim idest propter quid
hosticus furor vellet prior arma mouere cum videret seu vulnera nec videret vlla
premia sanguinis q; nihil erat pro quo pugnarent. Nota circa hoc q; dicit pri
or etas. quatuor etates distinguuntur secundum poetam. in prima fuerunt homines

Opulenta opum mortalium beatitu
do quam cum adeptus fueris: securus
esse desistis.

Explicit prosa quinta libri secūdi
Incipit metrum quintum.

Eliz nimium prior etas.

Contenta fidelibus aruis.

Nec inerti pdita luxu. Sacili que sera
solebat ieiunia soluere glande Nec ba

boni et simplices paucis contenti qui comedebant glandes bibebant aquam nō co
lebant vineas. hanc etatem vocabant poete aureā. et erat sub saturno de qua Bo
loquitur in littera. Secunda etas dicebatur argentea que erat sub ioue cum hoies
magis astuti inuenerunt agriculturam et ceperunt inhabitare domos et plantare vi
neas. Tertia etas dicebatur eream in qua homines ppter propriam curam rerū ce
perunt alios depellere

chica munera nozat. Liquido confide
remelle. Nec lucida vellera serū. Thi
rio miscere veneno. Sonos dabat her
ba salubres Potū quoq; lubricus amnis
Umbras altissima pinus. Nondū ma
ris alta secabat. Nec mercibus vndiq;
lectis noua litora viderat hospes Tūc
classica seu tacebant. Odijs neq; fu
sus acerbis. Cruor horrida tingerat ar
ma. Quid eni furor hostic? vlla. Vel
let por arma mouere. Cū vulnera seu
videret. Nec premia sanguinis vlla.
Utinā modo nostra rediret In mores
tempora pascos. Sed senior ignibus
ethne. Seruens amor ardet habendi.
Heu quis primus fuit ille.

et se aliq; malicie da
re. Quartā etatem voca
bant ferream qm in tāta
habundabat malicia et
auaritia hoim q; nec fi
des nec iustitia mansit i
terra i qua etate nos su
m. quā in fine. Bo. de
plangit. Nota circa B
q; dicit inerti luxu q; in
ertia et otium sunt cau
sa luxurie. Unde poeta
Dica si tollas periere cu
pidinis artes. Itē Dia
cus. queritur egistus q;
re sit fact? adulter. i. p
ptu causa est q; desidio
sus erat. Est autem tri
plex luxuria vt habetur
de scolariū disciplina q;
dam consistit in coitu q;
das in crapula et quedā
in vestitu et quelibet est

fugienda. Nota circa hoc q; dicit lucida vellera serū. Seres sunt quidā homines
apud quos contexit lana de arboribus. sicut ergo que a vermibus qui dicunt hom
bices opant illa vocat hic lucida vellera. Nota q; thirus est vermis venenosus
in cuius sanguine intingitur purpura. Alij dicunt q; sit genus conchiliorum in
quorum sanguine intingitur purpura quorum conchiliorum copia inuenitur apud
Tirum insulam. Utinam modo nostra redirent. Hic phiā deplangit presentem
etatem dicens. Utinam nostra tempora idest conditiones nostri temporis rediret
modo idest redigerentur in pascos mores. i. in mores antiquos. sed heu non est ita
sed amor idest desiderium habendi seruens scilicet idest periculosior ignibus ethne
illius montis ardet. Heu quis fuit ille qui primus fodit idest effodit pondera te
cti auri idest absconditi effodit gemas volentes latere que sunt preciosa pericula q;
multi ppter eorum preciositatem pericula incidunt. Nota Seneca in libro de
diuisione scienciarum commendans priorem etatem dicit. O felix prior etas q; tot
pertulit sapientes quibus velut stellis fulgentibus mundi tenebras irradiaret. sed
heu nunc alij terrenis cure inserviunt. alij temporalis dignitatis ambitione iarde
sunt. omnes vere circa studium sapientie elanguescunt.

Nota qd ethna est mons sicilis qui frequenter ignibus inardescit ac cuius similitudinem habet se auaritia et cupiditas hominum que insatiabilis nunquam penitus exstinguitur. Unde Tullius in libro de finibus bonorum et malorum dicit. Cupiditates hominum sunt insatiabiles que non modo singulares sed vniuersas familias euerunt. Ex cupiditatibus enim odia. seditioes. discordie. bella nascuntur ex quibus vita a marissima necesse est effici

Prosa. vi. secundi libri

Ad autem de dignitatibus. Nec est

vi. pla huus se

cundi libri in qua proba ostendit qd dignitates et potestates non sunt magno pre appetende. Et primo probat intentum de dignitate et potestate sunt seculo simul de dignitate et potestate ibi. ad h. Primo tendit rationem. Illa sunt multum appetenda que cum adueniunt malis faciunt ipsos deteriores et bonos non efficiunt meliores. Si dignitates et potestates sunt sicut clarat in littera. igit. Et dicit sic. Quid differam. i. dicam de dignitatibus et potestatibus quas vos insciji. i. ignari vere dignitatis et potestatis exequatis. i. assimilatis celo idest summo bono que si ceciderint in quosq. im-

probissimum. i. viciiosissimum que incendia ethne illius montis dederint tantas strages idest pericula flammis eructantibus idest excurrentibus et quod diluuium dederit tantas strages sicut illi mali quibus adueniunt dignitates. q. d. plura mala proueniunt ex dignitatibus et potestatibus malorum qd ex incendio ignis vel diluuii fluxui. et subdit proba. Sicut arbitror te meminisse vestri veteres idest antiquiores romani cupierunt abolere idest delere imperium consulare idest dignitatem consularem propter superbiam consulum quod imperium consulare fuerat principum libertatis quia romani liberius vivebant sub consulibus qd sub regibus qui romani etiam prius abstulerant de ciuitate nomen regum propter eandem superbiam. i. regum. Ex quo patet qd dignitates faciunt malos deteriores. Si autem potestates et dignitates deferantur probis quod rarum est quid in eis aliud placet dignitatibus qd

Auri qui podera tecti. Semasq. late re uolentes. Preciosa pericula fodit.

Prosa sexta secundi libri.

q. Ad autem de dignitatibus potestasq. differam. quas uos uere dignitatis ac potestatis insciji celo equatis. Que si in improbissimum quemq. ceciderint que incendia flammis ethne eructantibus quod diluuium tantas strages dederit. Certe uti meminisse te arbitror consulare imperium quod libertatis principum fuerat ob superbiam consulum uestri ueteres abolere cupierunt. Qui ob eandem superbiam prius regum de ciuitate nomen abstulerant. At si quando quod perrarum est: probis honores deferantur: quid in eis aliud quam probitas utentium placet

probitas utentium. q. d. nihil ita sit idest propter hoc sit ut virtutibus non accedat honor et dignitate. sed honor accedit dignitatibus ex virtute utentium eis. et ita dignitates nihil boni adiciunt ipsis bonis. Nota duplex est dignitas et potestas quedam mundana siue temporalis que consistit in bonis temporalibus exterioribus et in tali non consistit vera felicitas cum sit respersa multis amaritudinibus. Alia est

Ita fit ut non virtutibus ex dignitate sed ex uirtute dignitatibus honor accedat. Que uero est ista uestra expetibilis ac preclara potentia. Nonne o terrena animalia consideratis quibus presidere uideamini. Num si inter mures uideres mures aliquem ius sibi ac potestatem pre ceteris uendicantem quanto moueris cachinno. Quid uero si spectes corpus imbecillius homine reperire queas: quos sepe muscularum quoq. uel mortuus ut in secreta queq. reptantium necat introitus. Quouero quisquam ius a liquo iniquitatem nisi in solū corpus

dignitas et potestas aie siue spiritualis que consistit in sciētis et virtutibus et illa non potest superari uiciis nec aduersitatibus nec prosperitatibus in qua consistit beatitudo et beata vita. unde Ambrosius in libro de officiis. d. Dico beatam vitam consistere in altitudine sapientie in suauitate pietatis et uirtutis sublimitate. Nota qd insciji dignitates et potestates mundanas adequat celo quod non recte indicat indicat enim secundum deum et si secundum rei ueritatem. iperiti enim uel a longe distantes a ueritate speculantur primo clencorum. Nota

q. mali dignitatibus et potestatibus sediti plus nocet qd ignis vel diluuium aquarum quia mali dignitate sua et potestate extolluntur in superbiam alios iugo seruitutis opprimendo pro quo crequendo mouentur bella quibus humanus genus plus offenditur qd igne vel diluuiis. Nota qd ciuitas romana a tempore Romuli sui conditoris a regibus erat gubernata. postea romani exigente malicia et superbia regum ipsos deleuerunt et consules instituerunt qui etiam propter eorum superbiam erant abiecti ex quo patet qd dignitas et potestas malorum eos efficit peiores. Nota qd honor non debetur alicui ratione dignitatis sed potius ratione uirtutis. Unde Aristoteles quarto ethicorum. Non erit utiq. dignus honore prauus existens. uirtutis enim premium honor est. Unde secundum ueritatem solus bonus est honorandus. Que uero est ista uestra. Hic probat specialiter de potestate qd non sit multum appetenda duabus rationibus. Secunda ibi. quid autem est ratio talis est. Illa potestas non est multum appetenda que non est magne et fortis reputationis sed tantum est fragilis et imbecillis. sed potestas temporalis est imbecilla quia per eam homo non potest supra animam sed tantum supra corpus et super ea bona que corporis sunt. humano autem corpore nihil est imbecillius. dicit ergo in littera. Que est ista uestra expetibilis idest desiderabilis ac preclara idest nobilis potentia q. d. nulla est. nonne consideratis terrena animalia quod uideamini precesse. si enim inter mures uideres unum pre ceteris sibi uendicantem idest usurpantem ius ac potestates

Liber secundus.

super alios mures. o q̄sto cachinno. i. r̄su tu moueris q̄z verisibile esset. et tal' est
pt̄as terrena. i. verisibilis que nō extendit se nisi ad corpus. quid vero si tu spectes
.i. cōsideres corpus est imbecillius. i. debilius homine. q. d. nihil. quos homines se
pe necat. i. interficit morsus muscularū. i. paruozū vermiū vel etiā introitus in secre
ta. i. in interiora hominis queqz repentiū. i. sepe. quozero. i. quomō quisquam
pōt exercere ins aliq̄d i
quēpiam nisi in solū cor
pus et in fortunā. i. in bo
na fortune que sunt infra
corp⁹. q. d. nullo modo
nunq̄d tu vnq̄ impabis
libero animo. q. d. non.
nunq̄d tu amouebis t̄
statu pprie q̄tis mentē
sibi firma rōne coheren
tem. q. d. nō et hoc pro
bat exēplo cuiusdā p̄bi
qui nullis tormētis ad
hoc potuit cōpelli vt il
lud faceret quod rō na
turalis indicabat nō fa
ciendum. vñ dicit. Cū
quidā tirānus putaret
se adacturum. i. cōpulsu
rū supplicij quendā li
berū viz. i. philosophū
vt ipse proderet cōscios

facte coniuratōis aduersum se ille liber hō linguā momordit atqz absceidit et abiect
eam in os. i. in faciem seuiens tiranni. Ita illos cruciatus quos tirannus putabat eē
materiā idest causā crudelitatis vir sapiens fecit esse materiā virtutis quia hoc
pro virtute non pro crudelitate ei reputatum est. Nota q̄ muscula est vīnū
tinum huius nominis musca et per musculam dat intelligere quecunqz animalia
venenosa vel vermes venenosos et ab illo loco recipit autor florum cum dicit. De
bilis quid sit mare quos necce muscula perdit. Nota q̄ animus hominis liber
est et cogi non potest. Unde Seneca. Errat si quis seruitutem credit transire in to
tum hominem non enim transit in animā quia libertas est in anima. Nota q̄
homo liber et cōstans nullis supplicij vinci potest. quia dicit Seneca in libro de
clementia magni animi propriū est placidum esse et tranquillū et iniurias et of
fensiones superbie despicere et. xxviii. epistola triginta tiranni Socratem circumste
terunt nec potuerunt animum eius infringere. Quid autem est. hic philosophi
a ponit sc̄dā rationem que talis est. Illa potestas nō est multum appetēda p̄ quā
nemo pōt facere q̄ ali⁹ nō possit in ipm qd ipse potest in aliū. sed potestas tempo
ralis est h̄mōi sicut in littera declarat ponens duo exempla de Busiride et Regulo
Primū exemplū est de Busiride. Busirides fuit filius Neptuni ex matre libia qui
hospites suos mactabat. Hercules aut apud ipm hospitatus ipm econtra mactauit

Metrum sextum

Secundū exemplū est de regulo Regulus fuit consul romanus qui cum multa bel
la ingessit cū carthaginensibus multos ex eis captiuauit sed tandem ab eis fuit cap
tus ex quo p̄t q̄ quicq̄ potest aliquis in aliū facere potest etiam illud ab alio pati.
vnde Cattho. Victores a victo rē. et per consequēs nulla est potentia humana q̄
intercipere non potest. vnde dicit in littera. Quid est qd quisq̄ potest facere in aliū

fuisse mactatū: Regul⁹ plures penoz
bello captos in vincula coniecerat. sed
moripe victorū cathenis manus pre
buit. Illaz ne igitur eius hominis po
tentiaz putas: qui quod ipse in alio pōt
ne id in se alter valeat efficere non pos
sit. Ad hec. Si ipis dignitatibus ac po
testatibus inesset aliquid naturalis ac p
p̄ri boni nūquā pessimis peruenirent.
Neqz enī sibi solent aduersa sociari.
natura respuit vt cōtraria queqz iūgā
tur. Ita cū pessimos plerunqz dignita
tibus fungi dubium non sit. illud etiam
liquet: natura sui bona non esse que se
pessimis herere patiantur.

quod ipse non possit su
stinere ab alio. q. d. nihil
qd declarat. Nos acce
pim⁹ idest cognouimus
Busirides solitū idest
consuetū necare hospi
tes ipsum fuisse mactatū
ab Hercule hospite sup
ple suo. Aliud exemplū
ponit. Regulus consul
roman⁹ plures penoz
i. carthaginensium cap
tos bello coniecerat. i.
posuerat in vincula. sed
mor ipse prebuit manus
cathenis victorū. i. car
thaginensium. nunquid igit
tur vllā putas esse hoīs
potentiā qui non possit
efficere ne alius valeat
in se qd ipse potest in ali
o. q. d. nulla reputāda ē

hec potentia. Ad hec. si ipis dignitatibus. hic probat p̄bia simul de dignitatibus
et potestatibus q̄ non habent in se aliquod naturale bonum p̄pter quod sint appe
tende. Secundo ostendit q̄ idem potest concludi de omnibus bonis fortuitis
ibi. Postremo. Primo facit quod dictum est. Secundo ostendit falsam nomina
tionem bonorum ibi. De quibus etiam illud. Ratio quam intendit est illa. Il
lud quod in se naturaliter est bonum non potest adiungi pessimis. sed dignitates et
potestates pessimis adueniūt. ergo rē. Ad hoc declaratur in littera. Vñ dicit si ip
sis dignitatibus et potestatibus inesset aliquid naturalis et propriū boni nunq̄ pro
uenirent pessimis. neqz enī aduersa idest opposita solent sibi sociari q̄ natura re
spuit vt queqz contraria iungantur idest stent simul cum ergo nō sit dubium pessi
mos plerunqz fungi idest vii dignitatibus illud etiam liquet idest manifestum est
ipsa non esse bona sui natura que se pessimis patiantur herere idest commanere qd
quidem dictum de dignitatibus et potestatibus dignius potest existimari de cū
ctis muneribus fortune que. i. munera vberiora idest copiosiora pueniunt ad quē
qz improbiū. Nota q̄ duplex est bonum vnum quod conuertitur cūz eme
et sic dignitates et potestates licet malis adueniant tamen sunt bone. Aliud ē bo
num quod est quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus et vocat bonū

moris. et sic dignitates et potestates bone non sunt q: ut plurimum pessima sortis
De quib' etiā. hic phia pbat q bona fortuita non possunt in suum effectus. et sic
consequens habent falsam denominationem arguēdo sic. Omne quod est naturali
ter bonum efficit quod est ei proprium et expellit contrarium sicut. fortitudo facit
fortem. velocitas velocem. sed bona fortune non efficiunt quod videtur esse propriū
q: diuitie non faciūt di
uitem cum non restrin
gant auariciā. nec potē
tia facit potētem. nec di
gnitas dignum. propter
q: diuicie false nominā
tur. vñ dicit in littera. s
quib' bonis fortuitis. il
lus etiam puto confide
randum q nemo dubi
tat illum eē fortē cui cō
spexerit inesse fortitudi
nem et illuz esse velocē
cuiusqz inest velocitas
et sic musica facit musi
cos. medicina facit me
dicos. rethorica retho
ricos. natura enī cuius
cūqz rei agit qd sibi ē p
priū et non miscetur
effectibus contrariis. et
vltro idest sponte repel
lit q sunt aduersa. i. con
traria. atqz p certe nec
opes idest diuicie qunt
idest possunt restringe
re inexpletaz auariciā
hoim. i. insatiabiles nec
potestas facit illum com
potē sui idest potentem
quē viciose libidines re
tinent astrictum insolu
bilibus cathenis idest passionibus et dignitas collata improbis nō modo idest nō
tantū efficit dignos sed prodit et ostendit indignos. Cur ita puenit q bona fortu
ne non efficiūt quod videtur eis esse propriū. hoc est ideo quia vos homines gan
detis res se se aliter habentes qz videantur compellare idest denominare falsis no
minibus que nō minationes facile redarguuntur effectū ipsarū rerū. Ideo
nec ille diuicie iure possunt appellari cum non faciunt diuites nec illa potentia nec
hec dignitas iure appellari potest. Nota q diuicie nō faciunt diuitem qz non
restringunt auariciā. Nam diuicie secundū Senecam. xxvii. eplā. sunt cōposita

Quod quidem de cunctis fortune mu
nerib' dignius existimari potest: que ad
improbissimum quēquā vberiora pue
niunt de quibus etiam illud cōsideran
dum puto q nemo dubitat esse fortem
cui fortitudinem inesse conspexerit. Et
cui cūqz velocitas adest manifestū est
esse velocē. Sic musica facit musicos
medicina medicos: rethorica rethores
Agit enim cuiuscūqz rei natura quod
propriū est: nec contrariarum rez mi
scetur effectibus sed vltro que sunt ad
uersa depellit. Atqui nec opes inexplē
tam extinguere auariciā queunt. Nec
potestas sui compotē facit: quem vici
ose libidines insolubilib' astrictum reti
nent cathenis. Et collata improbis di
gnitas non modo non efficit dignos: s
pedit potius et ostētat indignos. Cur
ita prouenit. Gaudetis enim sese res a
liter habētes falsis compellare noibus
q facile rez ipsaz redarguūt effectū.

paupertas in lege nature. talis autem paupertas secundū legē nature excludit ana
riciam que insatiabilis est. Natura enim paucis contenta est. Nota q dignitas
improbiorum ostendit improbos. qz improbus tanto a pluribus cognoscitur qz to
magis innotescit eius viciū et qzto aliquis in maiori dignitate constituitur tanto
plus cognoscitur. propter quod dicit seneca in prouerbijs loco ignominie apd idē

Itaqz nec ille diuitie: nec illa potentia:
nec hec dignitas iure appellari potest.
Postremo idē de tota fortuna conclu
dere licet: in qua nichil expetendū: ni
hil nature bonitatis inesse manifestū ē
Que nec se bonis semper adiūgit et bo
nos quibus fuerit adiuncta non efficit

Metrum sextum libri secundi.

n Quimus quātas dederit ruinas
Urbe flāmata: patribusqz cecis
Sratē q quondā ferus interempto:
Matris effuso maduit cruore.
Corpus et visu gelidum pererrans.
Dra non tinxit lacrimis. sed esse.
Censor extincti potuit decoris.
Hic tamen sceptro populos regebat.

nos patebit in quarto bulus prosa sexta.

Metrum sextum secundi libri.

Quimus qztas dederit ruinas. Illud est sextum metrum huius secundi
quod dicit saphicum ab inuētoze. trochaicū. a pede p dominante. et est
vñ casillabū. qz qlibet vsus p̄tinet. xi. sillabas. et ē achatelecticū qz nulla sillaba defi
cit ad pfectionem metri. In q metro phia declarat p exēplū q dignitates et p̄ates
malis adueniētes nō faciūt eos bonos. et hoc declarat p Hieronē q qzto fuit potē
tior tāto fuit peior tāgit aut phia quatuor malicias Hieronis in d metro. Prima ē
q vñ romanā incēdit q arsit septē diebus et septē noctib' ut spectacl'o illi' ignis
cognosceret qz olin fuerat ignis qn troia capta arserat. Secūdū malū est q Hiero
magnā ptes senat' sine vlla causa interfecit. Tertiū ē q p̄pū fratē occidit ut sol'
securi regnaret. Quartū ē q matrē suā occidi fecit ut videret locū v̄tris in q iacuit
Dicit ergo in littera. Quimus quantas ruinas. i. qzta picula dederit. Hiero vñ
supple rōana flāmata. i. icēsa et cecis. i. occisis p̄ib'. i. senatorib'. q Hiero quōdā fer'
t. crudelis interēpto fratre ipē etiā maduit cruore matris effuso. et designās ei' cru

gnus est dignitas. Po
stremo idē de tota for
tuna. hic phia ostendit
idem posse concludi de
oibus bonis fortuitis di
cens. Postremo. i. fina
liter licet hoc idē cōclu
dere de tota fortuna in
qua nihil ē expetendū. i.
desiderandū nihil inesse
sibi nature bonitatis idest
naturalis manifestum ē
q fortuna nō adiūgit se
semper bonis et qbus fir
erit adiūcta bonos non
efficit. Nota q bonū
fortune nō facit illū bo
num cui addit sicut mu
sica facit musicū et vsus
facit vsuosum. sed quia
fortuna malos qbus ad
uenit si facit bonos. p̄t
qz nihil nature bonitatis
sibi inest. qualiter autē
mali malos faciunt bo

Liber secundus.

delitatem circa matrem dicit et ipse Nero pererrans idest transiens visu gelidum corpus. i. infrigidatum corpus matris non tinxit. i. madidauit ora idest faciem suam lacrimis. sed ipse potuit sine omnibus lacrimis esse censor idest iudex extincti decoris idest interfecte matris q̄ decora fuit. tñ hic Nero licz ita malus esset regebat populos sceptro. i. imperiali dignitate hos inq̄ populos rexit quos p̄beb⁹ idest soluentens ab ortu extremo videt condēs. i. abscondēs radios suos sub vndas. et loquit̄ more poetarū quasi diceret. ipse rexit om̄s populos q̄ erāt ab ortu solis vsq̄ ad occasum. Similiter regebat p̄p̄os q̄s septētriones idest septē stelle q̄ sunt i maiori v̄sa que dicitur triōes q̄si teriones qz illā plagam terunt geli di. i. frigidi p̄munt. plaga enī septētrionalis frigida ē. q. d. regebat oēs populos acq̄uilonares. Et istos regebat quos nothus idest ille vēns collateralis austro violentus existens torret idest cremat. sicco estu idest calore nothus inquam recoquens ardentes arenas. idest calidas. venit enim ille ventus a torrida zona. et ideo calidus est quasi diceret Nero etiam regebat om̄es populos australes et sic per quatuor plagas mundi ostendit eius potestatem super om̄es populos. tandem celsa potestas idest magna non valuit vertere. idest mutare rabiem. idest crudelitatem prauī Neronis. Et tunc deplangit coniunctionem magnepotestatis cum magna malicia quia multa mala ex ea pueniūt dicens. Heu supple dico esse grauem sortem idest euentum quotiens iniquus gladius idē iniqua potestas additur seuo veneno idest venenose crudelitati.

Nota secundum Aristotelem. quinto ethicorum Principatus virum ostendit malicia enim hominis vel probitas ostenditur principatu sicut patet in Nerone cuius malicia et crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit propter qd dicit idem Aristoteles. Senissima est iniusticia habēs arma. et septimo ethicorum dicit etiam Simile est igitur comparare iniustitiam homini iniusto est enim de terio: bestia decies milies plura enim vtiq̄ mala faciet homo malus q̄ bestia.

Nota preter hec mala Neronis que tanguntur in littera multo plura ipse pertrahit. nam dicit philosophia tertio huius. v. prosa. Nero Senecam familiarē suū p̄ceptorē ad eligende mori coegit arbitrium. et quia nero fuit crudelissimus hominum. ideo Seneca scripsit quendam libellum ad ipsum qui intulit liber de clementia in quo hortatur eum ad fugam crudelitatis et ad vsum clementie qui liber sic incipit. Tibi scribere de clementia Nero cesar institui.

Prosa septima secundi libri.

**Quos videt p̄dens radios sub vndas
P̄bebus extremo veniens ab ortu.**

Quos premunt septem gelidi triones

Quos nothus sicco violentus estu

Torret ardentes recoquēs arenas.

Celsa non tandem valuit potestas.

Vertere prauī rabiem Neronis.

Heu grauem sortem quotiens iniquis

Additur seuo gladius veneno.

Prosa septima secundi libri.

Prosa. vii.

Am ego scis inq̄. Hic incipit. vii. psalms secundū in qua ostendit p̄bia q̄ gloria mundana nō sit multū appetēda. et p̄mo inducit Bo. p̄fitez se nō desiderasse multū p̄dicta. i. p̄tates et dignitates nisi in quantum sūt materia rez gerendaz. sc̄do ostendit p̄bia q̄ cū gl̄ia sit perile bonum nō sit multū appetēda. secūda ibi. at illa. d. p̄mo tum p̄ tunc. ego Bo. inq̄. i. dixi o

Am ego scis inquā ipsa nūmum nobis ambitionem mortaliū rerū fuisse dominatam. Sed materiā gerendis rebus optauimus: quo ne uirtus tacita p̄senesceret. P. At illa. atqui hoc vnum est quod prestantes quidē natura mentes sed nondum ad extremā manū uirtutum perfectione p̄ductas allicere possit glorie sc̄z cupido et optimorum in rempublicam fama meritorum.

gū pondus auri in mare p̄icit dicens. mergā te ne mergar a te. Nota q̄ materia rerū gerendaz sunt ista sine quib⁹ res cōueniēter geri nō possunt. et sunt tria. sapia. autoritas et potētia. sine em̄ sapia cōueniēter nō geritur vt de se p̄. res ē gerēda autoritate ornat. qz homo autenticus libētius auditur et facillius ei credit. Potentia vero malī dep̄imunt et bonī extollunt. hāc materiā Bo. desiderās potētiā et dignitates quesuit. Nota q̄ Bo. materiā dignitatis et p̄tatis ideo quesuit ne uirtus sua tacita p̄senesceret. i. ne dū ipse ad senectutem p̄ueniret uirtus sua tacita esset dum nullus aliquid loqueret de laude sue uirtutis vel scriberet. Tunc em̄ uirt⁹ tacita p̄senescit q̄ non agit aliquis vnde alij loquant. et dū nihil scribis de suis beneficijs. qz uirtus habentem perficit opus em̄ laudabile reddit. At illa atqui hoc vñ est. hic p̄bia ostendit gloriā mundanā nō esse appetēdā. et primo premitit q̄ cupido glorie multos allicit. secundo p̄bat eā esse exilem et vacuam. ibi. Dēz terre ambitum: p̄mo dicit sic. ex quo Bo. q̄q̄z quesuit dignitates et p̄tates ne uirtus sua tacita p̄senesceret videtur q̄ ista p̄pter laudem et gl̄iam quesuit. ideo dicit p̄bia. B vñ est. i. cupido glorie et fama optimoz meritorum in rempublicā que fama solet allicere mentes hominū natura prestantes. i. excellentes. sed nōdum. i. nō ad huc p̄ductas ad extremā manū perfectione uirtutum. i. ad summā perfectiōem. que fama et gloria q̄ sit exilis et vacua totius ponderis. i. p̄ciositatis sic cōsidera ex sequentib⁹.

Nota q̄ cupido vane glorie multos allicit et delectat. vnde Seneca. lxi. epistola dicit. Illud p̄cipue nos impedit q̄ cito nobis placemus si inuenimus qui nos bonos viros dicāt. qui prudentes. qui sanctos. non sumus modica laudatōe cōtenti quicquid in nos adlatio sine pudore congesserit tanq̄ debitum putam⁹ optimos esse nos sapientesq̄ affirmatibus assentimus cū sciamus nos sepe multa mentiri a deo quoq̄ indulgemus nobis vt laudari velimus in id cui p̄rium maxie facimus.

Nota q̄ in sapiente non dominat cupiditas rerū temporalium. qz p̄bia inducit mobilis affluētie p̄em p̄tū. ex libro de plantis Et socrates cum Althe nis ad studiū p̄gerz ma